

ساختار دولت و ساختار اجرائی آن در

قانون اساسی

جمهوری اسلامی ایران

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- تعريف قانون
- قاعده حقوقي
- قانون اساسي
- طريقه وضع قانون اساسي
- تفاوت قانون اساسي با قوانين عادي
- تعريف دولت

فهرست عناوین مورد بحث

الف) قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران

- نهاد رهبری
- قوه مقننه
- قوه مجریه
- قوه قضائیه

ب) شوراهای و مجامع تخصصی در قانون اساسی

- شورای موقت رهبری
- شورای نگهبان
- مجمع تشخیص مصلحت نظام
- شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما
- شورای عالی امنیت ملی
- شورای بازنگری در قانون اساسی

قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران

• نهاد رهبری

• قوه مجریه

• قوه مقننه

• قوه قضائیه

- حاکمیت الهی (اسلامیت) و حاکمیت مردمی (جمهوریت) در قانون اساسی
- چگونگی تحقق حاکمیت در قانون اساسی
- اختیارات رهبری
- شرایط تشکیل شورای موقت رهبری
- وظایف مجلس شورای اسلامی
- وظایف کمیسیون های مجلس
- تشکیلات دیوان محاسبات کشور و وظایفش
- تشکیلات شورای نگهبان و وظایف آن
- تشکیلات و وظایف قوه قضائیه
- دیوان عدالت اداری

نهاد رهبری

- ولایت مطلقه فقیه (ا-۵۷ ق ۱)
- تعیین رهبر (ا-۱۰۷ ق ۱)
- وظایف و اختیارات خبرگان رهبری (ا-۱۰۸ ق ۱)
- شرایط و صفات رهبر (ا-۱۰۹ ق ۱)
- وظایف و اختیارات رهبر (ا-۱۱۰ ق ۱)
- داری رهبر (ا-۱۴۲ ق ۱)

قوه مجریه

قوه ای است که حکومت و اداره امور کشور را بعهده دارد. جز قانونگذاری و دادرسی، باقی شئون مربوط به اداره یک کشور ناشی از قوه مجریه است.

در کشور ما اداره امور عمومی و اعمال قوه مجریه به جز اموری که مستقیماً زیر نظر مقام رهبری (فرماندهی نیروهای مسلح...) توسط رئیس جمهور، هیئت وزیران و وزراء صورت می گیرد که اصطلاحاً به این مقامات ارکان قوه مجریه می گویند.

وظایف و اختیارات قوه مجریه

- تمرکز درآمدهای دولت در حسابهای خزانه داری کشور (اصل ۵۳)
- تهیه لوایح قانونی و تقدیم به مجلس (اصل ۷۴)
- مسئولیت اجرای قانون اساسی (اصل ۱۱۳)
- وظایف مذکور در سوگند نامه ریاست جمهوری (اصل ۱۲۱)
- امضاء مصوبات مجلس یا نتایج همه پرسی (اصل ۱۲۳)
- تصدی امور برنامه و بودجه و امور استخدامی کشور (اصل ۱۲۶)
- تعیین سفرای ایران در خارج از کشور (اصل ۱۲۸)
- اعطای نشانهای دولتی (اصل ۱۲۹)

وظایف و اختیارات قوه مجریه

- ریاست هیئت وزیران (اصل ۱۳۴)
- انتخاب و عزل وزیران (اصل ۱۳۳)
- وضع تصویبنامه و آئین نامه (اصل ۱۳۸)
- صلح دعاوی و ارجاع به داور (اصل ۱۳۹)
- اعطاء پناهندگی سیاسی (اصل ۱۵۵)
- تعیین و انتصاب مدیران ارشد اجرایی کشور
- تایید قرار دادهای بین المللی (اصل ۱۲۵)
- انتخاب معاونان و معاون اول رئیس جمهور (اصل ۱۲۴)
- رسیدگی به داری رئیس جمهور و معاونان و وزیران (اصل ۱۴۲)
- ممنوعیت پیش از دو شغل دولتی (اصل ۱۴۱)

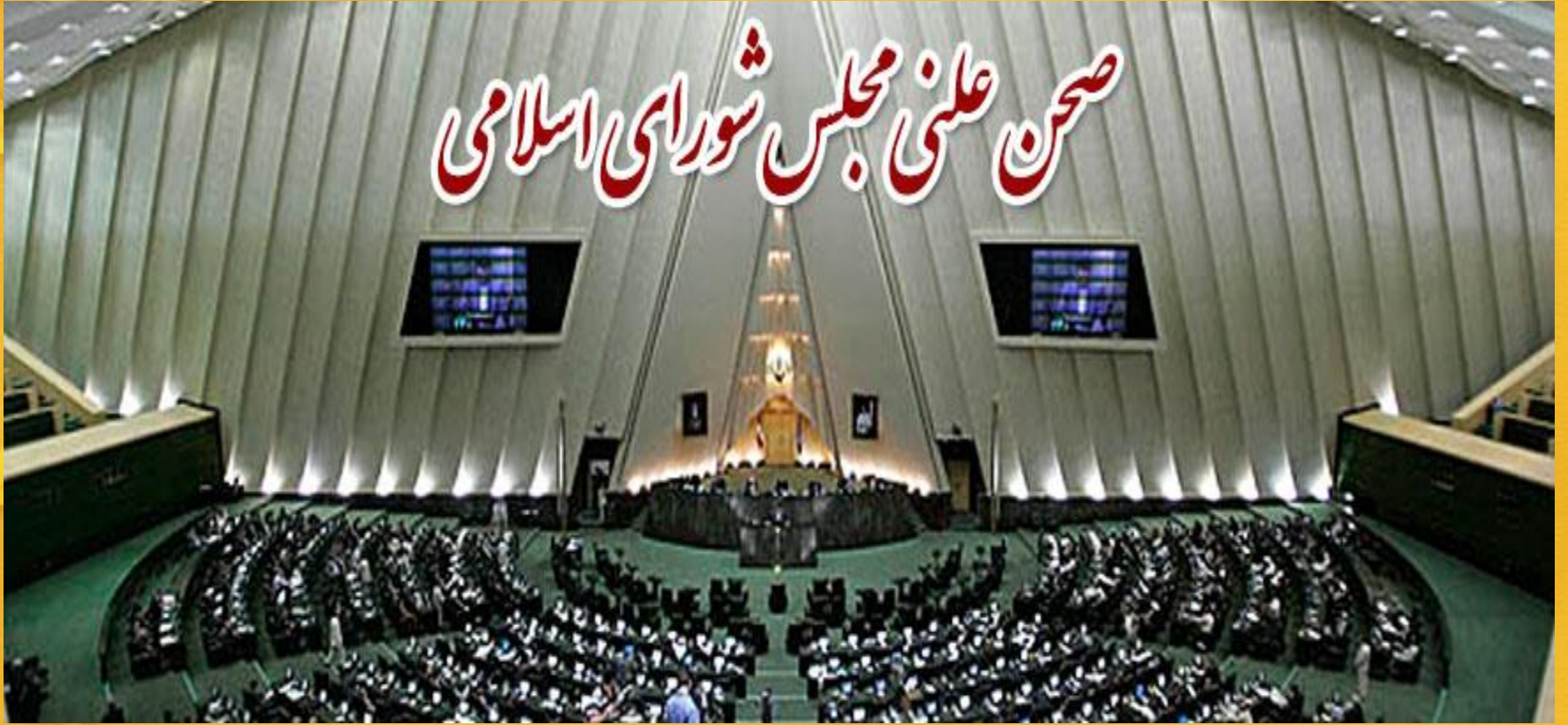

شرایط انتخاب و عزل و استعفای وفوت و غیبت رئیس جمهور

- مدت دوره ریاست جمهوری (اصل ۱۱۴)
- شرایط رئیس جمهور (اصل ۱۱۵)
- میزان آراء جهت انتخاب رئیس جمهور (اصل ۱۱۷)
- زمان انتخابات ریاست جمهوری (اصل ۱۱۹)
- عزل رئیس جمهور (بند ۲ اصل ۸۹ و بند ۱۰ اصل ۱۱۰)
- استعفای رئیس جمهور (اصل ۱۳۰)
- فوت و غیبت بیش از دو ماه رئیس جمهور (اصل ۱۳۱)

صحن علنی مجلس شورای اسلامی

قوه مقننه

- اعمال قوه مقننه (۱-۵۸ ق ۱)
- اعمال قوه مقننه با مراجعه به آراء عمومی (اصل ۵۹)
- مجلس شورایی اسلامی (۱-۶۲ ق ۱)
- مدت دوره نمایندگی (۱-۶۳ ق ۱)
- تعداد نمایندگان (۱-۶۴ ق ۱)
- رسمیت جلسات (۱-۶۵ ق ۱)
- شرکت رئیس جمهور و وزراء در جلسات مجلس (۱-۷۰ ق ۱)
- مذاکرات علنی و غیر علنی مجلس (۱-۶۹ ق ۱)
- حیطة قانونگذاری مجلس (۱-۷۱ ق ۱)
- شرط قانونگذاری مجلس (۱-۷۲ ق ۱)

وظایف و اختیارات قوه مقننه

- وضع قانون
- تفسیر قوانین (۱-۷۳ ق ۱)
- طرح و لایحه (۱-۷۴ ق ۱)
- حق تحقیق و تفحص مجلس در تمام امور کشور (۱-۷۶ ق ۱)
- تصویب قراردادهای بین المللی (۱-۷۷ ق ۱)
- تصویب تغییر جزئی خطوط مرزی (۱-۷۸ ق ۱)
- ممنوعیت حکومت نظامی (۱-۷۹ ق ۱)
- استقراض داخلی و خارجی (۱-۸۰ ق ۱)
- ممنوعیت دادن امتیاز اقتصادی به بیگانگان (۱-۸۱ ق ۱)
- ممنوعیت استخدام بیگانگان (۱-۸۲ ق ۱)

وظایف و اختیارات قوه مقننه

- ❖ ممنوعیت انتقال نفایس ملی به غیر دولت (۱-۸۳ ق ا)
- ❖ مسئولیت و حق اظهار نظر نماینده مجلس (۱-۸۴ ق ا)
- ❖ آزادی کامل نماینده در اظهار نظر (۱-۸۶ ق ا)
- ❖ رای اعتماد مجلس به دولت (۱-۸۷ ق ا)
- ❖ سؤال نمایندگان از رئیس جمهور و وزیران (۱-۸۸ ق ا)
- ❖ استیضاح وزیران (۱-۸۹ ق ا)
- ❖ رسیدگی به شکایات مردم از طرز کار قوای سه گانه (۱-۹۰ ق ا)

تعداد کمیسیونها:

کمیسیون آموزش و تحقیقات - کمیسیون اقتصادی - کمیسیون انرژی -
کمیسیون بهداشت و درمان - کمیسیون عمران - کمیسیون قضایی
و حقوقی - کمیسیون شوراها و امور داخلی کشور - کمیسیون ویژه حمایت
از تولید و نظارت بر اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ -
کمیسیون اجتماعی - کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی -
کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات - کمیسیون صنایع و معادن -
کمیسیون فرهنگی - کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی -
کمیسیون تدوین آیین نامه داخلی مجلس - کمیسیون اصل ۹۰ -
کمیسیون تلفیق

قوه قضائیه

- ❖ اعمال قوه قضائیه (۱- ۶۱ ق ا)
- ❖ وظایف قوه قضائیه (۱- ۵۶ ق ا)
- ❖ شرایط انتصاب رئیس قوه قضائیه (۱- ۵۷ ق ا)
- ❖ وظایف رئیس قوه قضائیه (۱- ۵۸ ق ا)
- ❖ مرجع رسیدگی تظلمات و شکایات (۱- ۵۹ ق ا)
- ❖ تعیین و مسئولیت وزیر دادگستری (۱- ۶۰ ق ا)
- ❖ مسئولیت اجرای صحیح قوانین در محاکم (۱- ۶۱ ق ا)
- ❖ شرایط انتصاب رئیس دیوانعالی و دادستان کل کشور (۱- ۶۲ ق ا)

- ❖ علنی بودن محاکمات (۱-۱۶۵ ق ۱)
- ❖ مستدل بودن احکام دادگاهها (۱-۱۶۶ ق ۱)
- ❖ ممنوعیت قاضی در امتناع نمودن از صدور حکم (۱-۱۶۷ ق ۱)
- ❖ رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی (۱-۱۶۸ ق ۱)
- ❖ ممنوعیت عطف به ماسبق شدن قوانین (۱-۱۶۹ ق ۱)
- ❖ بی اعتبار بودن مقررات دولتی مخالف اسلام (۱-۱۷۰ ق ۱)
- ❖ اعاده حیثیت از متهم در صورت تقصیر یا اشتباه قاضی (۱-۱۷۱ ق ۱)
- ❖ دادگاههای نظامی (۱-۱۷۲ ق ۱)
- ❖ دیوان عدالت اداری (۱-۱۷۳ ق ۱)
- ❖ سازمان بازرسی کل کشور (۱-۱۷۴ ق ۱)

- ❖ علنی بودن محاکمات (۱-۱۶۵ ق ۱)
- ❖ مستدل بودن احکام دادگاهها (۱-۱۶۶ ق ۱)
- ❖ ممنوعیت قاضی در امتناع نمودن از صدور حکم (۱-۱۶۷ ق ۱)
- ❖ رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی (۱-۱۶۸ ق ۱)
- ❖ ممنوعیت عطف بماسبق شدن قوانین (۱-۱۶۹ ق ۱)
- ❖ بی اعتبار بودن مقررات دولتی مخالف اسلام (۱-۱۷۰ ق ۱)
- ❖ اعاده حیثیت از متهم در صورت تقصیر یا اشتباه قاضی (۱-۱۷۱ ق ۱)
- ❖ دادگاههای نظامی (۱-۱۷۲ ق ۱)
- ❖ دیوان عدالت اداری (۱-۱۷۳ ق ۱)
- ❖ سازمان بازرسی کل کشور (۱-۱۷۴ ق ۱)

شوراها و مجامع تخصصی در قانون اساسی

- شورای موقت رهبری
- شورای نگهبان
- مجمع تشخیص مصلحت نظام
- شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما
- شورای عالی امنیت ملی
- شورای بازنگری در قانون اساسی

شورای موقت رهبری

- موارد تشکیل شورا
- ترکیب اعضاء شورا
- مدت شورا
- اعتبار مصوبات شورا
- وظایف شورا

شورای نگهبان

- پاسداری از اسلام و قانون اساسی (۱-۹۱ ق ۱)
- دوره و ترکیب اعضای شورای نگهبان (۱-۹۲ ق ۱)
- اعتبار مجلس شورای اسلامی (۱-۹۳ ق ۱)
- تایید مصوبات مجلس شورای اسلامی (۱-۹۴ ق ۱)
- مهلت رسیدگی به مصوبات مجلس شورای اسلامی (۱-۹۵ ق ۱)
- وظیفه فقها و حقوقدانان شورای نگهبان (۱-۹۶ ق ۱)
- حضور شورای نگهبان در مجلس جهت تسریع در کارها (۱-۹۷ ق ۱)
- تفسیر قانون اساسی (۱-۹۸ ق ۱)
- نظارت بر انتخابات و همه پرسی ها (۱-۹۹ ق ۱)

مجمع تشخیص مصلحت نظام (۱-۱۲۱ق ۱)

- ❖ تشخیص مصلحت در مواردی که مصوبه مجلس شورای اسلامی را شورای نگهبان خلاف موازین شرع و قانون اساسی بداند و مجلس با در نظر مصلحت نظام نظر شورای نگهبان را تأمین نکند.
- ❖ مشاوره در اموری که رهبر ارجاع میدهد.
- ❖ تصویب مقررات با تأیید مقام رهبری
- ❖ ترکیب اعضاء مجمع تشخیص مصلحت نظام

شورای نظارت بر سازمان صدا و سیما

- ترکیب اعضاء شورا

- وظایف شورا

شورای عالی امنیت ملی (۱-۱۷۶ ق ۱)

- ❖ وظیفه تعیین سیاستهای دفاعی-امنیتی کشور.
- ❖ وظیفه هماهنگ نمودن فعالیتهای سیاسی/اطلاعاتی/اجتماعی/فرهنگی و اقتصادی در ارتباط با تدابیر کلی دفاعی-امنیتی.
- ❖ وظیفه بهره گیری از امکانات مادی و معنوی کشور برای مقابله با تهدیدهای داخلی و خارجی.
- ❖ اعضاء شورا
- ❖ قابلیت اجرای مصوبات شورا

بازنگري در قانون اساسي (۱-۱۷۷ق ۱)

- ترتيب بازنگري به صورت تميم يا اصلاح
- تركيب اعضاء شوراي بازنگري
- نحوه به قطعيت رسيدن مصوبات شوراي بازنگري

با آرزوی موفقیت

